

אדם טבע ודין

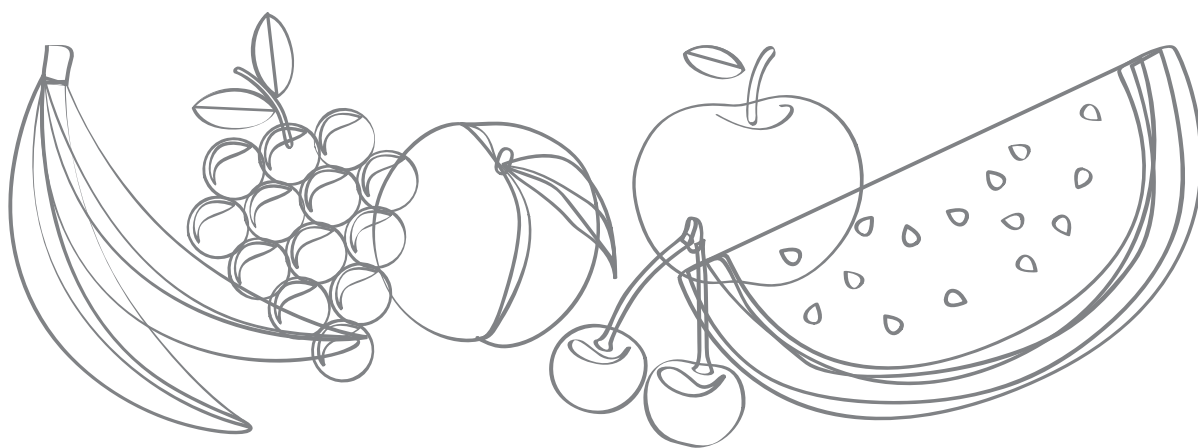
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה וע"ר
Israel Union for Environmental Defense

أدم طيقاع فدين

חומרי הדברה בפירות הקיץ

דוח אדם טבע ודין מהדורת קיץ 2013

שרית כספי-אורון ועו"ד דפנה שלו

* הכנתו ופרסומו של דו"ח זה התאפשרו הודות לתמיכתן של
הקרן לבריאות וסביבה, ישראל (במענק שמספרו SGA 1301)
ושל קרן יעקב והילדה בלאושטיין, ארה"ב

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيڤاع ڤدين

שאריות חומרי הדברה - מהדורת הקיץ

חם. כולנו מבלים בים, בכריכה או במזגן וניזונים מפירות הקיץ המרעננים והמתוקים. מהדורת הקיץ של דו"ח חומרי הדברה בפירות ובירקות מיועדת להגביר את מודעות הציבור לסוגיה של חומרי הדברה במזון, במטרה לחולל שינוי רוחבי בישראל ולצמצם ככל הניתן את החשיפה של הציבור לחומרי הדברה.

חשוב להדגיש כי אכילה של ירקות ופירות בכמויות גדולות הינה חיונית לבריאות, ומומלץ להמשיך לצרוך אותם. הסיכונים הנלווים להימצאותן של שאריות כימיקלים בירקות ובפירות קטנים מהתועלת לבריאות הטמונה בצריכתם. יחד עם זאת, על הרשויות הפועלות בנושא, שהן בעיקר משרד הבריאות ומשרד החקלאות, לפעול לצמצום נוכחות חומרי ההדברה בתוצרת באמצעות עידוד הפחתת השימוש בחומרי הדברה, הגברת הפיקוח והאכיפה והגברת שקיפות הנתונים. על רשויות המדינה המבקשות לעודד צריכת ירקות ופירות, לדאוג לכך שצריכתם תהיה בטוחה ונטולת כימיקלים מזיקים.

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה [ע"ר]
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيغاف قدين

חומרי הדברה בפירות הקיץ

מהדורה זו מבוססת על תוצאות דיגומים שהתבצעו על ידי משרד הבריאות בשנים 2011-2012. במהלך הניטור, פירות וירקות לקראת שיווק נדגמים ונשלחים למעבדה, שם בודקים אם קיימות בהם שאריות של חומרי הדברה. במידה שנמצאות שאריות, משווים את הריכוז שנמצא לריכוז המותר בתקן. אם הריכוז הוא מעל התקן, הדבר נחשב כחריגה. אם הוא מתחת לתקן, אזי הבדיקה תקינה.

התקן לרמה המרבית המותרת של חומרי הדברה במזון נקבע במטרה למנוע נזק לבריאות כתוצאה מחשיפה לחומרי הדברה, אך יש להדגיש כי התקן אינו חזות הכל!

גם אם אין חריגה מהתקן, שאריות של חומרי הדברה בפירות ובירקות גורמת לחשיפה מתמשכת לכימיקלים, אשר עלולה במקרים מסוימים להיות מלווה בהשפעות בריאותיות שליליות! זאת משום שהתקן מבוסס על הערכת סיכונים מחשיפה לכל כימיקל בנפרד, מבלי להתחשב בעובדה שכאשר אנחנו צורכים מזון אנחנו נחשפים לתערובת של כימיקלים, דבר שעלול להגביר את ההשפעה הבריאותית שלהם.

כמו כן, התקן הישראלי מבוסס על תקן בין-לאומי של ארגון הבריאות העולמי וארגון המזון והחקלאות, ולא נקבע על בסיס הדיאטה המקומית שלנו, כך שיייתכן שהתקנים אינם מתאימים לתנאים בישראל.

לבסוף, התקן נקבע בהתחשב בהערכת סיכונים לבריאות של מבוגר ממוצע, ואינו מחמיר דיו להבטיח הגנה על בריאותם של ילדים, אשר רגישים יותר להשפעות של כימיקלים מסוכנים.

אדם טבע ודין

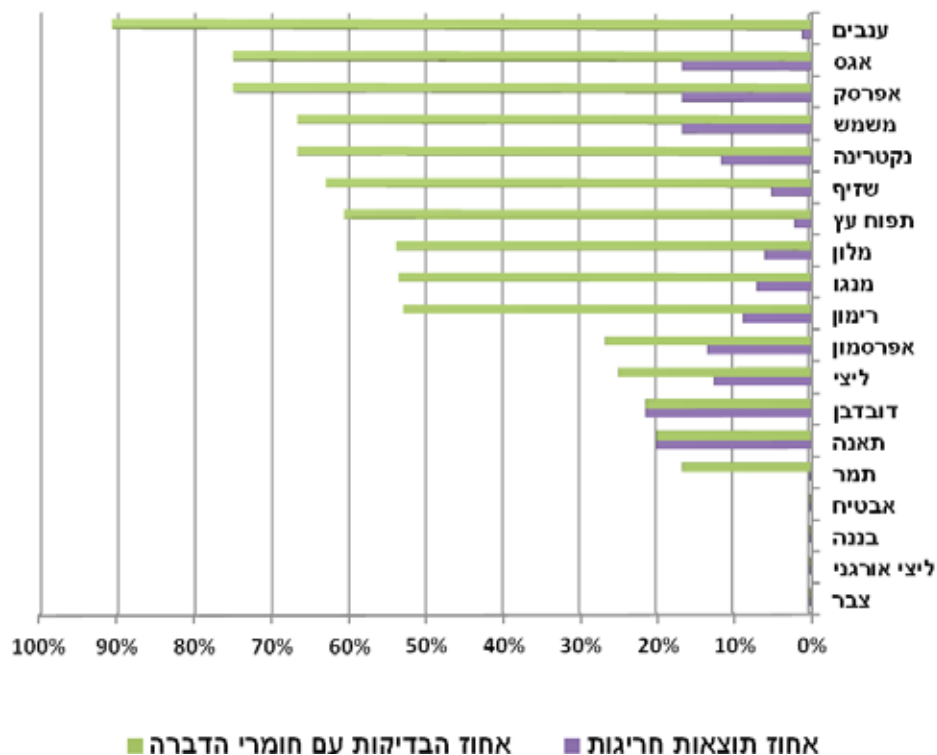
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה [ע"ר]
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيفاع فدين

לכן, חשוב לבחון את החשיפה הכוללת לחומרי הדברה ולא רק את המקרים בהם נמצאו חריגות מהתקן. הגרף הבא מציג את אחוז הבדיקות בהן נמצאו חומרי הדברה לצד אחוז הבדיקות בהן נמצאו חריגות מתקנים.

בענבים נמצאו הכי הרבה דגימות עם חומרי הדברה על אף שאין חריגות רבות מהתקן; מעל 90% מהענבים הכילו שאריות של חומרי הדברה. גם בפירות קיץ נוספים נמצאו חומרי הדברה; באפרסק ואגס - 75% מהדגימות נמצאו שאריות של חומרי הדברה ובמשמש ונקטרינה - בשני שליש מהדגימות.

אגס, אפרסק, משמש ודובדבן מובילים את הרשימה מבחינת חריגות, עם 17%-21% תוצאות חריגות. חריגה נרשמת כאשר ריכוז חומר ההדברה שנמצא בפרי הנבדק הוא מעל התקן החוקי או כאשר נמצא חומר הדברה שאסור לשימוש באותו פרי.

אדם טבע ודין

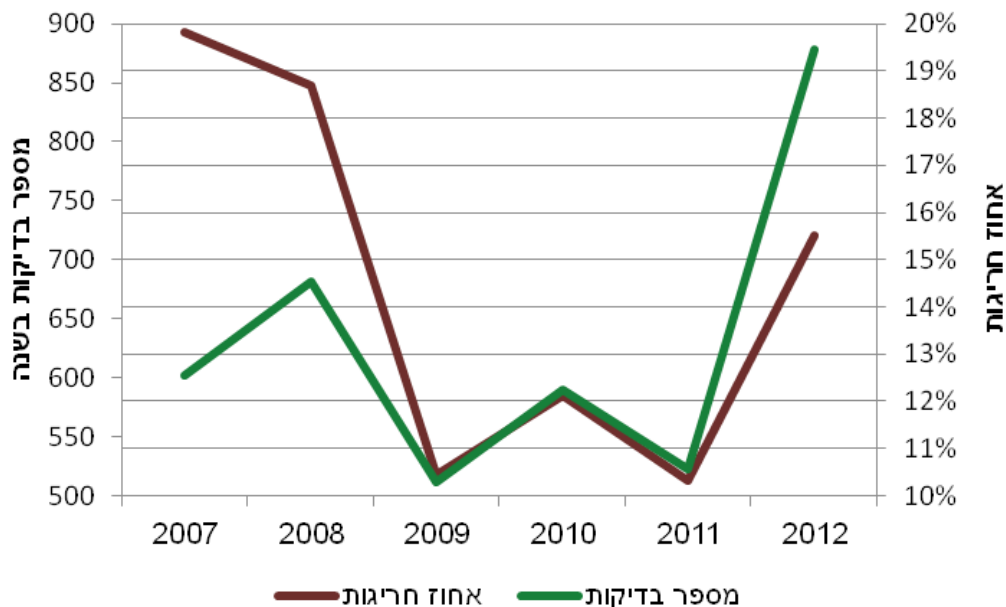
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيقاع فدين

פיקוח ואכיפה על חומרי הדברה

בשנת 2012, משרד הבריאות הגביר את מספר הבדיקות לנוכחות חומרי הדברה בפירות וירקות ב-67% (בשנה זו נערכו 878 בדיקות לעומת 523 בדיקות שנערכו בשנת 2011). עלייה זו בכמות הבדיקות הינה מבורכת, אך לצערנו התוצאות מעידות על הרעה במצב, כיוון שאחוז החריגות עלה ב-50% לעומת שנת 2011! עלייה זו מעידה על כך שמאמצי האכיפה של רשויות המדינה אינם מספקים על מנת להרתיע ולמנוע חריגות בכמות חומרי ההדברה בתוצרת. מדינת ישראל חייבת להגביר את אמצעי האכיפה נגד חברות שמייצרות ומוכרות מזון מזוהם ולהביא לצמצום של שאריות הכימיקלים במזון.

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית

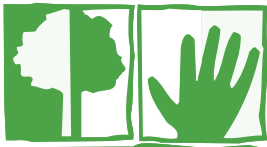
להגנת הסביבה (ע"ר)

Israel Union for Environmental Defense

أدام طيڤاع ڤدين

האכיפה של רמת השארית של חומרי הדברה בפירות ובירקות ברשתות השיווק ואצל היבואנים מתבצעת על-ידי מפקחי משרד הבריאות מכוח חוק. על פי מידע שהתקבל באדם טבע ודין בחודש אוקטובר 2012 ממשרד הבריאות, הטיפול בממצאים חריגים כולל את הצעדים הבאים: החזרה יזומה של מוצרים ו/או השמדתם כאשר תוצאה חריגה מהווה סכנה בריאותית מיידית; פרסום אזהרה לציבור הצרכנים; העברת המידע למשרד החקלאות ופיתוח הכפר להמשך טיפולם ברמת החקלאי; העברת תוצאות חריגות למגדל או למשווק; העברת מכתבי אזהרה ליצרן או למשווק; קיום הליך שימוע; הטלת קנס מנהלי ו/או פתיחה בהליך משפטי.

אדם טבע ודין

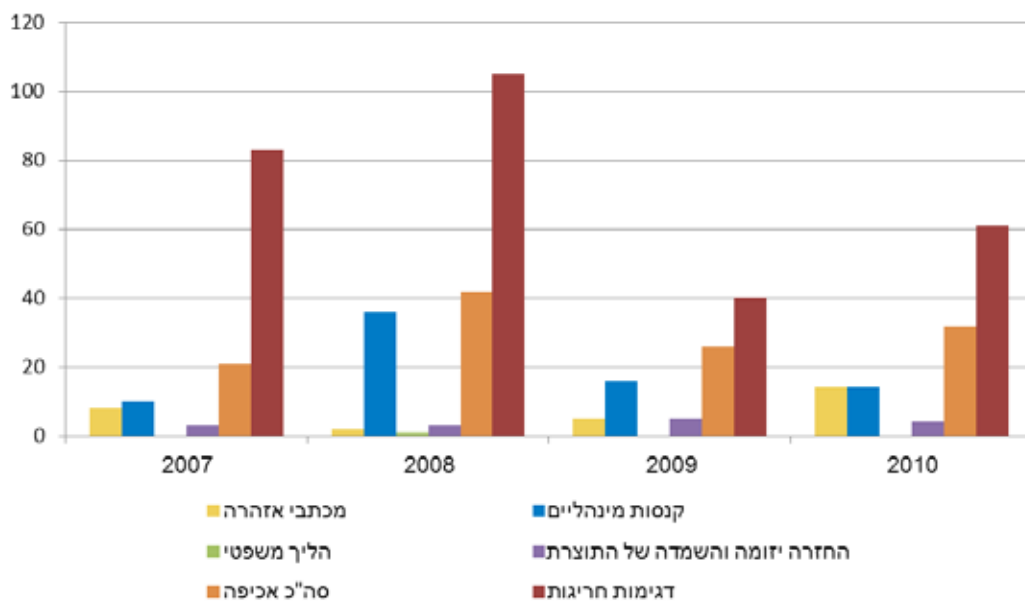
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

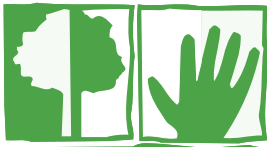
أدام طيفاع فدين

כפי שניתן לראות בתרשים שלהלן, אחוזי האכיפה ביחס לדגימות החריגות בשנים 2007-2010 עומדים על 25%-65%. יצוין כי אחוזי האכיפה הכוללים חושבו לאור הנחה מקלה לפיה פעולות האכיפה השונות התבצעו ביחס לחריגות שונות ולא ביחס לאותה החריגה. ניתן לראות כי קנסות ניתנו רק ב- 40%-12% מהמקרים בהם נמצאה חריגה מהתקן. בהמשך לאמור על הצורך להגביר את מאמצי האכיפה, חשוב לציין כי לפי נציגי משרד הבריאות, גובה הקנסות שניתנים בעקבות חריגות מן התקן הינו נמוך ביותר ואינו מרתיע.

פעולות אכיפה - משרד הבריאות

אדם טבע ודין

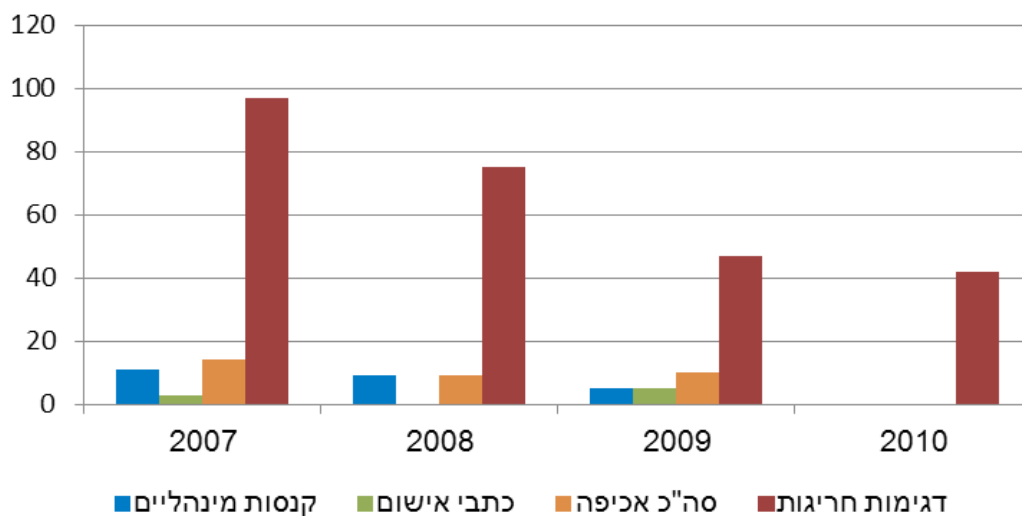
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

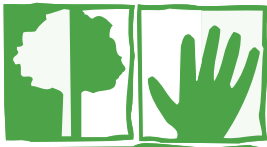
أدام طيڤاع ڤدين

במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, פקחי הגנת הצומח והיחידה לפיקוח על תנועת מוצרים מהצומח והחי מבצעים פעולות אכיפה בשדות החקלאיים מכוח חוק. התרשים שלהלן נערך על פי מידע שהתקבל בחודש יולי 2012 באדם טבע ודין ממשרד החקלאות. כפי שניתן לראות בתרשים, המצב במשרד החקלאות ופיתוח הכפר עגום ביותר, במיוחד בהשוואה לנתוני משרד הבריאות. כך, אחוזי האכיפה ביחס לדגימות החריגות בשנים 2007-2010 עומדים על 0%-21% (אפילו תוך התחשבות בהנחה המקלה). בנוסף, מהנתונים שהועברו לאדם טבע ודין על ידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר עולה כי החל משנת 2010, במידה שנמצאה חריגה, לא הוטלו סנקציות בכלל וזאת בעקבות מחסור בכוח אדם, וזאת למרות שבשנה זו נמצאו 42 חריגות בדגימות שנערכו על ידי משרד החקלאות, שהן 6.9% מסך הבדיקות.

פעולות אכיפה - משרד החקלאות

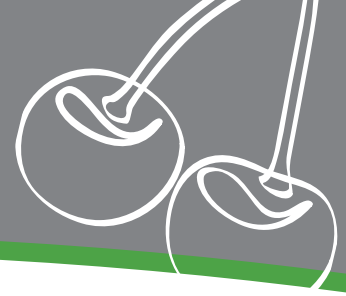

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

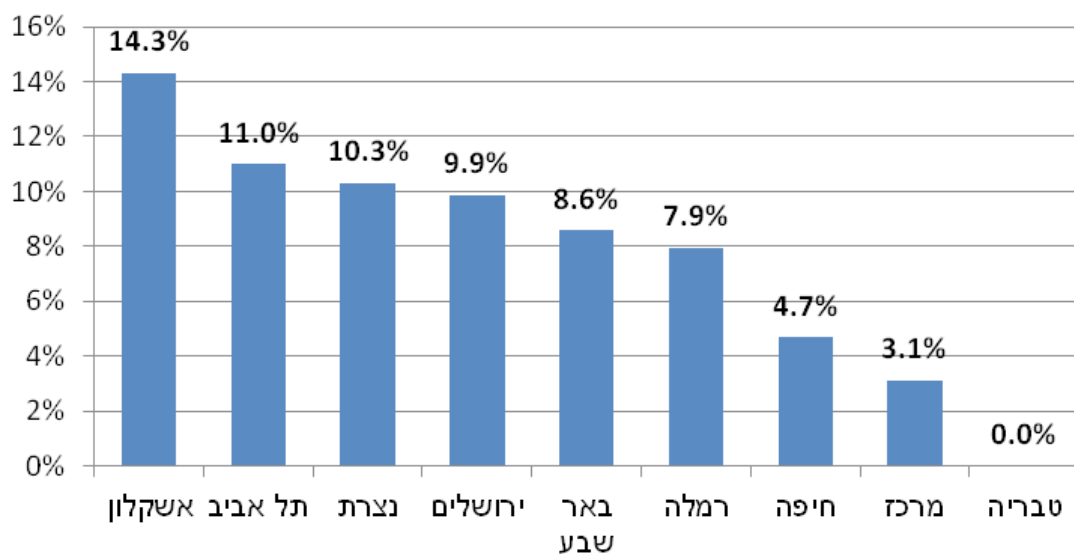
أدام طيفاع فدين

אין שקיפות

לפי פילוח של אזור דיגום, ניתן לראות כי הכי הרבה חריגות נמצאו באזור אשקלון, עם 14.3% תוצאות חריגות, ואחריו מדורגים מחוז תל אביב עם 11% חריגות ונפת נצרת של מחוז הצפון עם 10.3% חריגות. על מנת לאפשר לצרכן לדעת באילו רשתות שיווק ישנה תוצרת מזהמת יותר של חומרי הדברה, על משרד הבריאות לפרסם את השמות והמיקומים של רשתות השיווק בהן נערכו הבדיקות. נכון להיום, משרד הבריאות מסרב לעשות זאת, ובכך הוא מונע מהציבור להתחשב בבטיחות המזון כאחד משיקוליו בעת רכישת מזון. **אנו קוראים למשרד הבריאות לפרסם את השמות והמיקומים של רשתות השיווק או של היבואנים, לצד תוצאות הדיגום.**

אחוז חריגות לפי אזור

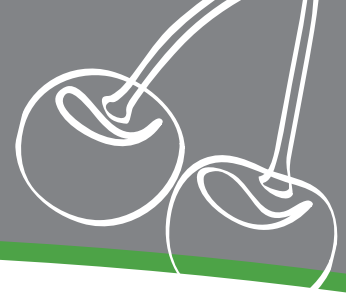

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيڤاع ڤدين

בדומה לכך, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, אשר כלל אינו מפרסם את תוצאות הדיגומים שהוא עורך לגילוי חומרי הדברה בפירות ובירקות, מסתיר את זהות החקלאים שנבדקו. אנו קוראים למשרד החקלאות ופיתוח הכפר לפרסם את תוצאות הדיגום באופן פתוח ונגיש לציבור, אשר כולל את זהות החקלאים המגדלים את המזון.

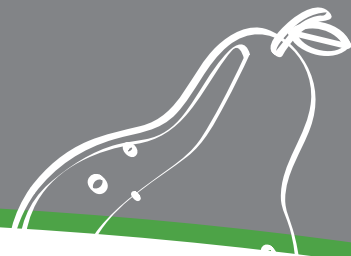
שקיפות הנתונים יכולה לתת כוח לצרכנים לקבל החלטה מושכלת לגבי האוכל שהם קונים וצורכים. כמו כן, פרסום זהותם של יצרנים או משווקי מזון שלא עמדו בדרישות החוק עשוי להוביל להפעלת לחץ ציבורי לשיפור הייצור והפיקוח על מוצריהם.

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)
Israel Union for Environmental Defense

أدام طيفاع قدين

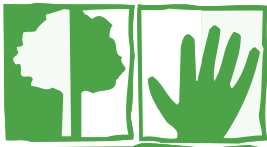
אנחנו פועלים להקטנת הסיכונים לבריאות ולסביבה

- **אדם טבע ודין פועלת בכלים משפטיים להביא לפרסום מרבי של הנתונים אודות חומרי הדברה במזון.**

במסגרת זאת, פנינו למשרד החקלאות ופיתוח הכפר ולמשרד הבריאות בבקשות לפי חוק חופש המידע ואנו פועלים להנגיש לציבור את הנתונים שאנחנו מצליחים להשיג, על משמעויותיהם השונות.

- **אדם טבע ודין פועלת כדי להבטיח אכילת פירות וירקות ללא סיכון**

כיום, לא ניתן להכריע אם התקנים התקפים בישראל של חומרי הדברה במזון מחמירים מספיק בשביל להגן על בריאות הציבור, היות שמעולם לא נערכה הערכת סיכונים עבור החשיפה לחומרי הדברה אשר מתמקדת באנשים הכי רגישים בינינו, שהם בעיקר תינוקות, ילדים ועוברים (נשים הרות). לצורך כך נדרש איסוף מידע אודות הרגלי האכילה של ילדים ישראלים, דבר שלא נעשה עד היום. רק באמצעות ביצוע הערכת סיכונים כזו נוכל לדעת אם התקנים בישראל מספקים על מנת להגן על הבריאות שלנו. בשנה שעברה, משרד הבריאות פרסם הערכת סיכונים מחומרי הדברה בפירות ובירקות, אשר התרכזה במבוגרים במקום באוכלוסיות הרגישות, וגם אז נמצא כי ייתכן שקיימת חשיפה מסוכנת למספר חומרי הדברה.

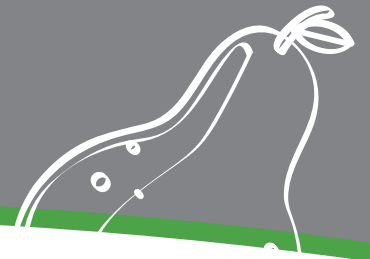

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה (ע"ר)

Israel Union for Environmental Defense

أدام طيڤاع ڤدين

● אדם טבע ודין פועלת לשנות את תהליך קבלת ההחלטות לאישור חומרי הדברה כדי שיהיה פתוח לביקורת ציבורית

ייתכן שמותרים לשימוש היום חומרי הדברה בחקלאות שגורמים נזק בלתי סביר לסביבה או לבריאות ויש להפסיק את השימוש בהם. הסמכות להחליט אם לאשר שימוש בחומרי הדברה נמצאת בידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר. **החלטות אלו מתקבלות מאחורי דלתיים סגורות, ללא שיתוף הציבור וללא פרסום של פרוטוקולים או החלטות.** מדובר בשימוש בחומרים רעילים בעלי השפעות ניכרות על הסביבה ועל הבריאות על פני שטחים נרחבים בארץ. לכן, ברוב מדינות העולם ההחלטה אם לאשר שימוש בחומרי הדברה נמצאת בידי המשרד שאחראי על הגנת הסביבה ובריאות הציבור. גם בישראל רצוי היה שלמשרדי הבריאות והגנת הסביבה תהיה הסמכות לאשר חומרי הדברה, ובכל מקרה, **יש לשנות את התנהלות הועדה שפועלת בנושא כך שתהיה שקופה יותר ותכלול שלב של שיתוף הציבור בקבלת ההחלטות.**

אדם טבע ודין

אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה [ע"ר]
Israel Union for Environmental Defense

أدم طيخاع فدين

הדפס, גזור ושמור!

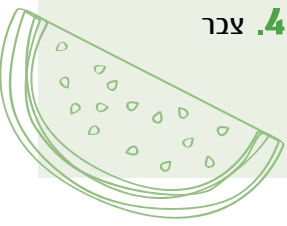

אדם טבע ודין
אדם טבע ודין אגודה ישראלית
להגנת הסביבה [ע"ר]
Israel Union for Environmental Defense
أدم طيخاع فدين

הפירות הנקיים

1. אבטיח
2. בננה
3. ליצי' אורגני
4. צבר

* הנתונים מתייחסים לשנים 2011-12

חומרי ההדברה בפירות הקיץ

ענבים	90.6%	1%
אגס	75%	17%
אפרסק	75%	17%
משמש	66.7%	17%
נקטרינה	66.7%	12%
שזיף	63%	5%
תפוח עץ	60.6%	2%
מלון	53.8%	6%
מנגו	53.6%	7%
רימון	52.9%	9%
אפרסמון	26.7%	13%
ליצי'	25%	13%
דובדבן	21.4%	21%
תאנה	20%	20%
תמר	16.7%	0%

■ אחוז הבדיקות עם חומרי ההדברה
■ אחוז תוצאות חריגות מהתקן

הוראות:

1. חתוך בקו החיצוני
2. קפל באמצע